

SAVA

Izhaja vsako soboto ob 5 uri zvečer. Uredništvo in upravnništvo: Kranj št. 170 (Prevčeva hiša). — Naročnina za celo leto K 4.—, za pol leta K 2.—, za četrto leta K 1.—. Za vse druge države in Ameriko K 5.60. — Posamezne številke po 10 vinarjev. — Vse dopise je naslavljati na uredništvo lista „Sava“ v Kranju. Inerate, naročnino, reklamacije pa na upravništvu „Sava“ v Kranju. — Dopisi naj se blagovolijo frankirati. Brezimi dopisi se ne priobčujejo. Reklamacije so poštnine proste. — **Inserati:** štiristopna petit-vrsta za enkrat 12 vin. za dvakrat 9 vin., za trikrat 6 vin., večji inserati po dogovoru. Inserati v tekstu, poslana in posmrtnice dvojno. Plačujejo se naprej. — Rokopisi se ne vračajo. — Brzjavni: „Sava“, Kranj. Čekovni račun pri c. kr. pošto-hranilničnem uradu št.: 41.775.

Posrečilo se je!

Državni zbor je odgoden in neomejeno vlada paragraf 14.

To je končna posledica neprestanega truda grofa Stürgkha, iznebiti se sitnega ljudskega zastopstva ter s pomočjo ustavolomnosti preskrbeti vse, kar potrebuje država po mnenju vladnih in vojaških krogov.

Dolgo se je že trudil grof Stürgkh, da izvede ta korak. A ni se mu posrečilo. Že koncem minulega leta, ko je bil v razpravi mali finančni načrt, je imel nakano, poslati domov ljudsko zastopstvo. Srečno so se mu takrat prestrigla pota. A miroval ni. In ko je brez miselnosti češko-nacionalna stranka zastavila z obstrukcijo, se je blagorodnemu gospodu grofu razjasnilo lice. Čimbolj so se vse stranke trudile, da ugladijo pot rednemu razpravljanju, tembolj se je ministrski predsednik trudil, da ovira to delo. Za vsakega je bilo jasno, da hoče grof Stürgkh s silo zaviti vrat avstrijskemu parlamentu in obenem konstitucionalizmu ter vladati absolutistično.

V največji meri so mu pomagali pri tem Čehi. Vtepli so si v glavo, da hočejo imeti deželni zbor in od tega niso odnehali. Samoposebi je ta zahteva upravičena, a nezmislno je zahtevati od vlade določen rok, do kdaj hoče urediti češke razmere in kdaj — natanko dan in uro — sklicati češki deželni zbor. Razmere na Češkem so vsled jezikovnih sporov tako razdrapane, da se morejo urediti le potom medsebojnih kompromisov z Nemci. Nemci tvorijo na Češkem tretjino prebivalstva in imajo poleg svoje prirodne drznosti še vlado na svoji strani. Izsilili torej Čehi ne bodo ničesar. Edina pot je medsebojno sporazumljenje. Pri nedeljskem zborovanju čeških agrarcev je faktično tudi 20 članov glasovalo za opustitev obstrukcije, le 12 jih je bilo za sedanjo taktiko in zgodilo se je to, kar bi bilo najmanj pričakovati, parlament se je žrtvoval tem 12 ljudem.

Očividno je, da dvanajstotnica obstrukcionistov pri količkaj resni volji vlade, ne more razbiti državnega zbora. To bi bilo v tem slučaju tem

težje, ker češka obstrukcija ni vsebovala tega, kar daje obstrukcijam vspeh. Nedostajala je tej obstrukciji vsaka notranja sila, vsaka odločna volja in ona strast, ki jo naj stori nepremagljivo. Bila je le čisto navaden taktičen manever in z lahka bi jo bilo premagati. A grof Stürgkh je položil roke navskriž in mirno čakal, da sad dozori. Preprosili so ga zadnji terek, da je počakal še osem dni, a mudilo se mu je tako zelo, da ni mogel dočakati tega roka. Že v ponedeljek proti večeru je predsedniku poslanske zbornice, Silvestru, naznanil odgoditev državnega zbora.

Sedaj nastane vprašanje, zakaj pravzaprav se je našemu ministrskemu predsedniku tako mudilo. Odgovor je lahek. Brez truda hoče spraviti pod streho rekrutni kontingent, brez truda najeti pol milijarde novega dolga in brez truda hoče dobiti nove milijone za bosanske železnice, ki bodo v prvi vrsti služile le ogrskim interesom. Državni zbor bi lahko delal sitnosti, ergo, pošljimo ga domov. S paragrafom 14 se da vse to kaj enostavno napraviti. Samo razglasitve v dunajskem uradnem listu je treba in avstrijski davkoplačevalec bo štel pol milijarde.

To je dosedaj najžalostnejši pojav v avstrijski politiki. Dozdaj si je vlada dovoljevala v § 14. kvečjemu budget. A da si upa kršiti ustavo in z enostavno uporabo § 14. uveljaviti rekrutni kontingent, ta strašni krvni davek, da si upa z uporabo tega paragrafa najeti kar pol milijarde novega dolga, ki ga bo plačal avstrijski davkoplačevalec, je nekaj nezaslišanega. Zavratni umor konstitucionalizma je očiten dokaz propada državne misli. Visokorodni gospodje okoli vladnih jasli sovražijo konstitucijo, ki je dala tudi navašnemu človeku košček pravice. Porabili so prvo priliko, da pokažejo svojo moč. A posledice ne bodo izostale. Bogve kako privlačne sile avstrijski patriotizem itak nima in prav nevaren je poizkus, vladati brez državnega zbora, kot zastopstva vseh avstrijskih narodov. Država, ki ne pozna drugega obrambnega sredstva, kakor ustavolomstva, ni več država v sedanjem pomenu besede. V vseh drugih državah živi vlada le po volji ljudstva. Ljudstvo je najmočnejši steber in

temu ljudstvu odvzeti ustavno zajamčeno mu zastopstvo, pomeni toliko, kakor samemu sebi izpokopati tla. Do tega spoznanja bo prišel na vsak način tudi še grof Stürgkh.

Vse obsodbe so pa vredni tudi češki agrarci, ki so s svojo obstrukcijo pomagali grofu Stürgkhu. Zahtevali so odpravo komisarijata na Češkem in uredbo ustavnih razmer. V ta namen so obstruirali in mislili so s tem vlado prisiliti, da jim ustreže. Vskemu je moralo biti še iz vsega početka jasno, da s tem ne bodo dosegli uspeha. Prvič jim vlada kar čez noč sploh ne more ustreči, drugič pa so imeli celo nemško falango proti sebi. Dosegli so le to, da za enkrat še misliti ni na odpravo češkega komisarijata. Ravno zadnji čas so Nemci nekoliko popustili in pri količkaj dobri volji bi bilo prav lahko mogoče, najti pot do medsebojnega sporazuma. A češki agrarci so v svoji sebičnosti ostali trmasti in posledica je, da bo slavil § 14. prave orgije. Obstrukcija je bila torej nezmislno. Hoteli so spraviti vlado v zadrego, da le-to porabijo potem v svojo korist. A prišlo je ravno nasprotno. Dosegli so, da je vlada odgodila parlament, ter se tako rešila vseh zadreg. Sami zase niso dosegli ničesar, oškodovali so vso avstrijsko prebivalstvo — saj ima poslanska zbornica rešiti nebroj zakonskih predlog — in dali so povod vladnemu ustavolomstvu. Ako je to uspeh, naj presodijo sami.

V državi nemogočih mogočnosti smo torej za izkušnjo bogatejši. Odgovorni ministri, ki so prisegli na ustavo, jo kratkomalo kršijo, to se pravi, prelomijo svojo prisego. In ravno v marcu se je to zgodilo. V marcu 1914. l. je vlada razpustila parlament, kršila je ustavno zajamčene pravice ter začela absolutistično vladati s § 14.

Ali se gospodje nič ne spominjajo na marec leta 1848?

Seja mestnega zastopa v Kranju

dne 6. marca 1914.

Konec.

Župan podeli besedo g. poročevalcu Josipu Majdiču, kateri poroča o računskem zaključku ga-

PODLISTEK.

Leo P.:

Davno minula povest.

Solnce se je nagibalo kot rdečezareča plošča k zatonu. Vsa pokrajina je odsvitala v magičnih svetlobnih efektih, ki jih ne more naslikati noben slikar, ne more popisati nobeno pero. Svetli ognjeni svit blede in sive sence se razširjajo. Temnejše in temnejše postaja — v ozadju pa naznanja svoj prihod mesec.

Na Kalvariji sem, kjer slonim ob znamenju. Brdo nad našim trgom nosi to ime. Prav rad se mudim tu in danes mi je prav toplo pri srcu. Vsa brezglasna tihota, snivajoči večer v gozdu, ki obdaja brdo, sanjavi mrak v dolini in poezije bogato nebo, vsa ta harmonija vzbuja v človeku razpoloženje do sanj, sedanost se potopi v reki Leti, in stari, pozabljeni časi, zopet ožive.

Pod menoj zrem selo, nad katerim plava blagoslov počitka. Tudi to selo se oživlja. V starih časih je gospodaril tu mož, o komur je znano danes samo njegovo ime, o vsem drugem se je pozabilo. Pripovedka nam pripoveduje to-le.

V Rovtih nad Kalvarijo je stala oglarska kočica, v kateri je stanoval — miren, priden oglar, kateremu pa so se ljudje radi ogibali, ker so bili mnenja, da je v zvezi z elementarnimi duhovi, ki so se kazali zvečer kot plamenčki v trohnelem lesu stare lipe, ki se je dvigala ob robu kočice.

Akoravno je ugledal Matevž luč sveta v omenjeni koči, so ga smatrali ljudje kljub temu za pritepenca, saj so prišli njegovi stariši s tujine, ko so sepolastili kočice. Po smrti starih je oglaril sin dalje, žgal je ogle in bil je obenem drvar, Skromen delež je imel na življenjskem veselju, ki ga mu je odmerila usoda, pa bil je popolnoma zadovoljen, dokler mu ni pričelo bitti srce močnejše, hitreje, radi česar je vzkipela kri, ki se ni dala umiriti; dokler ni ugledal v farni cerkvi deklice, ki ga je zazibala v sladke sanje. Vedel je, da so te sanje brezupne, saj je vzljubil hčerko ošabnega, trmoglavega kmeta Grudnika, ki je gospodoval skoro vsemu selu v dolini pod Kalvarijo in kateri je meril ceno svojega zeta edino in samo po številu srebrnjakov. Tončka, seveda, je sodila drugače. Razumela je ljubezensko hrepenenje, ki je že zrl iz temnih oglarjevih oči in vabljenju teh vročih pogledov ni mogla nasprotovati. Večkrat sta se sestala in kakor se jima je zdela njih ljubezen brezupna, sta si vendar obljubljala živeti tej ljubezni za čas in večnost.

Ko je prejel Matevž od Grudnika večje naročilo, uvidel je v tem odlikovanje. Zdelo se mu je to delo svoje Tončke in vzudil si je mnogo upanj.

Hitro je izvršil naročilo. Zadovoljiti je hotel skopega kmeta. Računal je na dobro plačilo in poleg še na svidenje s Tončko. Morala še več — veliko več.

Prišel je v družbi pomagačev po zaslužek. Široko razkoračeno je stal na pragu Grudnik, a Tončke — blondinke ni mogel videti. Mož mu je naštel srebrnjakov, izrazil je svojo zadovoljnost, a kaj je bilo to, ko pa je sanjal mladenič na mnogo lepše plačilo.

Malodušno se je obrnil ter hotel oditi, tedaj pa pokliče stari prišlece v vežo in jim ponudi penečega vina v častni dan svoje Tončke, kateri je ukazal zaročiti se z „rdečim Janezom“, ki ima precej pod palcem. Vrč z vinom je krožil v družbi, marsikatera kapljica se je popila na zdravje „rdečega Jannza“, le eden je stal tiho, zamišljeno, okamenelo . . .

Kako se je vrnil, bi nam povedal Matevž zelo težko. Vsa narava se mu je rogala in britko je čutil sarkastičen smeh svojega tekmeča v srcu. Vrgel se je na posteljo in iskal tolažbe, rešitve v najnemirnejših urah v življenju. Da bi imel denar!

. . . Planil je pokonci. Silna misel mu je šinila v glavo. Zaklad, zaklad! Tam na Kalvariji je zakopan in straži ga sam hudič. O polnoči bi ga moral izkopati. Izgovoriti bi ne smel besedice, četudi bi stopil k njemu satan . . . Da, tedaj bi stopil k Grudniku!

Vedno je slišal tako govoriti o zakladu in rastel mu je pogum, srečati se magari z hudičem.

silnega in reševalnega društva v Kranju za leto 1915. Ker se računski zaključek s knjigami in pri-logami popolnoma vjema in soglašata, predlaga, da se račun odobri in potrdi. Soglasno sprejeto.

Na predlog finančnega odseka se g. Franc Krennerju podaljša zakup ribolova, revir št. 12, za dobo 10 let in sicer od 15. feb. 1916 do 15. feb. 1926 proti temu da plača za ribolov 10 K več kot dosedaj, to je 65 K na leto in da napravi pot ob vznožju železniške proge na svoje stroške, kar bo stalo približno 150 kron.

Poročilo policijskega odseka o prošnji gosp. Zdravko Kranjca za celonočno izvrševanje kavarniške obrti. Policijski odsek predlaga, da se prošnja ne ugovarja. Temu nasproti pa predlaga g. Lovro Rebolj, da se občinski odbor izreče proti celonočnemu podaljšanju policijske ure za kavarno Krajnc, ker ima ta kavarna itak že dovoljenje do 2. ure zjutraj kar popolnoma zadostuje. Po daljši debati je bil sprejet predlog g. Lovro Rebolja.

O dopisu c. kr. okr. glavarstva v Kranju radi podelitve kavarniške koncesije Otokarju Jägeru poročja v imenu policijskega odseka gosp. Anton Majdič in predlaga, da se prošnja ne ugovarja, z ozirom na to, ker že ta kavarna itak obstoji. Na kar je bil predlog policijskega odseka sprejet.

Poročilo tržnega odseka o prošnji Marije Seršen radi odstranitve stojnice pred hišo št. 151. V imenu tržnega odseka predlaga gosp. Ignacij Fock, da se njeni prošnji ne more docela ugoditi, ker je do njene hiše itak vedno prost vhod. Vsled tega se stojnice ne more odpraviti. Ako pa hoče pred svojo hišo postaviti svojo stojnico se ji to brez ugovora dovoli, tudi na trgu si lahko poišče za svojo stojnico primeren prostor. Sprejeto.

Isti poročevalec poroča o dopisu trgovske in obrtne zbornice radi izdaje normalnega tržnega reda za semnje za živila. Tržni odsek je mnenja da bi poprava dosedanjega tržnega reda za mesto Kranj ne imela nikakega uspeha, ker je ta tržni red za naše razmere popolnoma dober in prikladen, zato predlaga, da se na to posvetovanje ne odpošlje zastopnika. Sprejeto.

Na predlog g. Cirila Pirca se predlog mestne hranilnice glede spremenbe § 45 hranilničnih pravil, da sme hranilnica sprejemati vrednostne papirje, listine in od nje izdane hranilne knjižice v shrambo in za to pobirati pristojbino, soglasno odobri.

Protestu občine Predoslje radi vožnje po občinski poti mimo pokopališča, se na predlog gosp. poročevalca Fran Šavnika ne ugoditi in istega kot popolnoma neutemeljenega in neopravičenega zavrne. Županstvu se pa naroča, da odslej še bolj strogo postopa proti onim, ki niso upravičeni voziti po občinski poti, ki je za splošni zunanji promet v vpreženimi vozmi zaprta z ozirom na osebno varnost. Da bi se pa cesta razširila, na to pa iz finančnih razlogov ni mogoče, ker bi bilo treba v svrhu razširjenja pokupiti mnogo dragega zemljišča.

Nujni predlog gosp. Vilko Rusa radi novega ljudskošolskega poslopja. Po utemeljevanju nujnosti, se nujnost predloga soglasno sprejme. Na to govori k predlogu in končno predlaga: Občinski odbor naj sklene: 1. Občinski odbor mesta Kranja soglašata z zahtevo c. kr. okrajnega šolskega sveta v Kranju glede takojšnje odstranitve glavnih nedostatkov ljudskošolskega poslopja. Dogovorno s

krajnim šolskim svetom se torej opusti s prihodnjim šolskim letom nerabna učna soba sedanjega I. razreda dekliške šole v priličju šolskega poslopja in se nastani kje zunaj šole, ker v šoli sami ni prostora; tekom glavnih počitnic 1914/1915 se v smislu tehničnega predpisa nadomesti iz varnostnih ozirov lesen tram, ki nosi zid med okrajno učiteljsko knjižnico in IV. razredom dekliške šole v II. nadstropju z železno traverzo. 2. Zgradi se novo šolsko poslopje za deško in dekliško ljudsko šolo v Kranju, kadar bode odobren dotični načrt ter proračun in ugotovljeno primerno stavbišče. 3. Načrt za novo poslopje naj se osnuje tako, da bode v njem prostora za pet razredov deške ljudske šole, za osem razredov dekliške ljudske šole, za stanovanje šolskega sluga, za dvojno voditeljskih stanovanj, za skupno telovadnico, za risalnico obrtne nadaljevalne šole in za druge običajne šolske sobe (kabineti za učila in knjižnice, posvetovalnici, šolski pisarni). Ob šolskem poslopju naj bo primerno velik prostor za napravo šolskega vrta. 4. C. kr. okrajni šolski svet v Kranju se naprosi: a) da dá izgotoviti čimpreje stavbni črtež in proračunski troštevnik, b) da pripomore v to, da se dosejanja dekliška šola v Kranju razširi v osemrazrednico. Predlog je bil soglasno sprejet.

POLITIČNI PREGLED.

Posojilo na podlagi § 14.

Kakor znano je poslala vlada državni zbor na počitnice in si bo s § 14 dovolila potrebščine. Predvsem pride v poštev najetje posojila pol milijarde, ki naj bi se vrnila v letnih obrokih skozi 16 let. Kontrolna komisija za državne dolgove ima sedaj nalogo, proučiti, ako so dani pogoji, da se tako velikanska svota najame s pomočjo § 14. Državni osnovni zakoni predpisujejo za cesarske odredbe v sili sledeče pogoje: Prvič: nujna potreba, drugič, da nastopi ta nujna potreba ob času, ko ne zboruje državni zbor in tretjič, taka naredba ne sme trajno obremenjevati davčno silo. Ako pogledamo te tri točke, ni niti en pogoj izpolnjen. Militarizmu se nikamor ne mudi, dobil bo že še pravočasno svoje milijone. Druga točka odpade docela, ker je vlada zahtevala te pol milijarde, ko je drž. zbor še zboroval. Da pa bo to posojilo trajna obremenitev, o tem pač ni treba razpravljati.

Konfidenti v Srbiji.

Za časa srbsko-bolgarske vojne so prijeli tri Čene, kateri so bili vohuni neke tuje države. Iz Bitolja so nedavno tega izgnali nekega češkega žurnalista, o katerem se je dognalo, da je pisal v razne nemške liste članke, v katerih je strastno napadal Srbe in pisal o Srbiji najnesramnejše laži. Pretekli teden je policija izgnala iz Belgrada dopisnika „Narodnih Listov“, ker je tudi pošiljal svojemu listu razne neresnične in tendenciozne vesti. Včeraj pa je policija aretirala Čeha Bohu-slava Sicnerja, ki je bil na čelu lopovske drhali, ki je v zadnjem času izvršila celo vrsto vlovov v Belgradu. Sam Sicner pa je bil najbrže ob enem tudi vohun neke tuje vevlasti, katere pač ne bo težavno uganiti.

Veter potegne preko njene glave in neko trpko čuvstvo je privrelo iz dna srca.

Kako je nesrečna! Le njega ljubi in ga hoče ljubiti! Zakaj ji kali srečo „rdeči Janez“, ki ga ne more ljubiti?

Hitro se je raznesla vest o nesrečni smrti Matevža. Sledovi so govorili o kopanju zaklada. Ljudstvo je bilo mnenja, da so vzeli nesrečnežu dušo duhovi, s katerimi je bil itak v zvezi. Iskal je bogastva, da bi si kupil srce, ki ga je ljubilo ...

Nesrečno se je čutila od tedaj Tončka. Večkrat je hitela na kraj, kjer je našel smrt njen ljubljenec, kot nesrečna žrtev ljubezni. Postavila je tja tudi znamenje, kjer je gorela večna luč, ki gori še danes, da kaže v zmotah se nahajajočim pravo pot.

Prav radi obiskujejo Jeseničani in Savčani Kalvarijo, kjer najdejo toliko razvedrila in miru! Večkrat se začuje od tam večerna molitev, ki jo opravijo dobra srca v obliki zvoneče godbe. Marsikako uho se ustavi in posluša glasove, ki done v mračno dolino. Ima pač ta kraj davne minule povesti veliko romantike.

Izlet v Egipt.

Popotni in zgodovinsko-kulturni utisi.

Dalje.

Tam okoli vrta Ezbekije čakajo egiptovski gonjači s svojimi potrpežljivimi dolgoušci popot-

Albanija.

V soboto ob 3. popoldne je dospel knez Viljem I. albanski s soprogo v Drač. Predno je dospela ladja „Taurus“ v pristanišče je nagovoril Essad paša množico z besedami: Evropa nam pošilja vladarja! Zvesti in dobri služabniki mu bomo. Ustanovil se bo močan kabinet, ki bo dal narodnemu značaju se prikladajoče zakone, pred katerimi bodo vsi državljani enaki. Na ta način se nam bo posrečilo ustvariti moderno državo. Severoalbanskega duhovništva ni bilo k sprejemu, ravno tako ne albanskih veljakov princa Ghike, Prenk Bib Dode, voditelja Miriditov, ne generala Fasil paše Toptani in ne Nucet bega Vrioni. Ti so se med tem zabavali v Trstu. Ob 2. popoldne se je prikazala avstrijska ladja „Taurus“. Esad paša se je peljal novemu knezu nasproti. Točno ob 3. je priplul parnik v pristanišče, kjer so se zbrali oddelki mednarodnega vojaštva v Skadru, Angleži, Francozi, Rusi, Italijani, Nemci in Avstrijci. Tudi holandski častniki so bili navzoči in albansko orožništvo je napravilo špalir. Med tem pa se širi vstaja v Epiru čimdalje bolj. Tudi grški častniki so se pridružili vstaškemu gibanju. Grške čete ne morejo zapustiti zasedenih pokrajin, ker bi v tem slučaju prišlo do krvavih spopadov z vstaši. Zdi se, da avtonomna epirska vlada ne zahteva od kneza več samo privilegij, marveč avtonomijo pod faktično garancijo velesil. — V Trst je dospel z Dunaja Turkan paša ter se odpeljal v Drač. Baje se je Turkan paša, ki bo prvi albanski ministrski predsednik, izjavil, da se bo vlada trudila pred vsem povzdigniti poduk, trgovino in kmetijstvo v deželi ter stopiti v zvezo z vsemi sosednjimi državami. Glede bodočega sistema ustave se je izrazil zelo rezervirano. Glede vstaje v Epiru pa je mnenja, da je samo umetna in da nima mnogo pomena.

Albanski kabinet je definitivno sestavljen sledeče: Predsedstvo in zunanje Turkan paša, vojno in notranje Esad paša, poljedelstvo Aziz paša, justica Mufid beg, pošta Hasan beg Priština, javna dela Prenk Bib Doda, nauk Turtulis, finance Adamides.

Pravična Prusija.

V Berlinu stanuje kakih 80.000 Poljakov, ki so vsi katoličani. Tam je prišlo v nedeljo zjutraj vsled pruske prepotentnosti in nemške narodne nestrpnosti v cerkvi sv. Pavla do velikega škandala. Poljaki so zaprosili, da se njih otroci za prvo obhajilo podučijo ločeno od drugih otrok v poljskem jeziku. Cerkveno predstojništvo je to odklonilo, ker za tako dovoljenje ni bilo upravičeno. Poljske otroke je nato podučeval neki tovarniški delavec, ki pa ni imel pravice podučevati, ker kot katoličan v zadnjih letih ni izpolnjeval svoje dolžnosti. Zato je dobilo cerkveno predstojništvo že v zgodnjih jutranjih urah prepoved, obhajati otroke. Istočasno je poslalo policijsko ravnateljstvo oddelek policije. Ko so prišli poljski otroci s starši v cerkev, so jih opetovano pozvali, da naj cerkev zapuste, ker pa tega niso hoteli storiti, je posredovala policija. Policija je nato prepovedala božje službe do popoldneva. — Tako daleč je prišlo torej že na Pruskem, da gonijo Slovane celo iz cerkve.

Temna noč je plavala nad zemljo. Vse je bilo tiho, le redko skovikanje se je strahotno zaslislalo v gozdu. Bližal se je polnočni čas. Kar se priplazi temna postava skozi gosto drevje na Kalvarijo. Plahi pogledi so zrl pred se, na prostor, kjer leži zakopan zaklad. Matevž je odložil orožje, zelišča . . . Hipoma se strese po vsem životu. Zagledal je znan plamenček v najbližji razdalji pred seboj in objela ga je težka groza. Pobegniti bi, toda, pogum! Podoba svoje deklice, žalostna prihodnost brez nje, sta mu vlivala srčnosti in že je risal kroge, stopivši na prostor, kjer mu je plamenček, duh, kazal pogreznjeno bogastvo . . .

Sova je zaskovikala, nekaj se je ganilo v grmovju! Zona ga je obšla in grozno ga je stresla misel na hudiča. Pogum! Še nekaj trenutkov, pa je zasigurana najlepša bodočnost s Tončko! Tončka! —

Pst! Zopet se je zgenilo dračje.

Tesno, grozno! . . .

Iz bližnjega grmovja se dviga pošast. Večja in večja, groznejša postaja. Bliža se! Matevž hoče zakričati, pa ne more odpreti ust, hoče zbežati, pa ne more dvigniti nog. Divje zre pred sé in noga se mu tresejo, kot bi stal v mlinu.

Pošast se bliža. V očeh ji gori ogenj, iz glave ji rastejo rogovi. Tedaj udari ura v farnem stolpu dvanajst . . .

Tedaj odpre Tončka svoje oči. Zazdelo se ji je, da jo kliče oglarjev glas. Polna ljubezenskega koprnenja hiti k oknu, gleda, posluša, kliče . . . Ali se je motila?

nike. Ker je moda jezdit na oslih nekoliko prenehala, ponudbe so pa velike, je cena vporabe teh živali znatno pala, tako da si za primeroma nizko ceno privoščiš zabaven izlet.

Tudi jaz sem hitro našel vodnika z oslom, se pogodil z njim za popoldne za 2 ali 3 franke, zasedel žival, vodnik za menoj z dolgo palico in hop je šlo skozi Muski proti določenem kraju.

Egipčanski osel je nekaj večji, na vsak način pa močnejši in inteligentnejši nego naš, ne da bi zato izgubil dobre lastnosti svoje pasmine sploh. Potrpežljivo in vstrajno ter varno te nosi, lahko mu zaupaš tudi na nevarnih mestih in ko ga privadiš, zložno sedi na širokem sedlu in rabiš povodce le v toliko, da navodiš žival v drugo smer.

Naj osel še tako vstrajno teče, hamar (poganjač) je vedno za njim, pretepajoč ga z dolgo palico. Usmiljenja z živaljo orientalec ne pozna in bi vihtel mučilnik ves čas nad njo, da mu najemnik magari tega početja ne zabrani. Pri tem je pa hamar vesel človek, če ne poje, to dela v teku — se pogovarja s teboj, razkazuje, povprašuje in smeja se more potnik nad njegovo navadnostjo, klasično francoščino ali laščino.

Izlet k Mojzesovemu vrelcu in k okamenelem gozdu se spleča radi tega, ker je ondi že prava pustinja, začetek takozvane arabske puščave.

Pod grebenom Gebel Mokatama se prijezdi v pičli uri do konca soteske, ki jo zapira strma skalna stena. Pod njo se nahaja votlina in v njej vodna mlakuža slanikastega okusa, ain Muza,

Calmette - Caillaux.

17. marca ob 5. popoldne je prišla elegantna dama v uredništvo „Figaro“. Želela je govoriti z glavnim urednikom Calmettejem. — Peljali so jo v posebno sobo. V trenutku, ko je Calmette prišel v to sobo, je zapored počilo več strelov in Calmette je padel na fotelji. Deček, ki je odprl vrata, je hotel tujo damo prijeti, ta je rekla: „Sem ženska in ne bom ušla.“ Strelji so privabili redakterje iz drugih sob. Poklicali so dva zdravnika in policijo. Sedaj so šele izvedeli, da je napadalka žena finančnega ministra Caillauxa. Ko so Calmetta prepeljali v sanatorij, so ga takoj operirali, a jim je pod rokami umrl. Žena sedanjega francoskega finančnega ministra se je hotela maščevati nad urednikom Calmettom radi tega, ker je le-ta napadal njenega moža na vse načine v pariškem „Figaru“.

Narodno-gospodarstvo.

Oddaja čistokrvnih plemenskih bikov, kupljenih z državno podporo. Iz državne redne podpore, in z deželno podporo se nakupi večje število plemenskih bikov, ki so za zboljšanje govedi na Kranjskem primerne, in sicer poleg drugih plemenski biki pingavske pasme (temnordeče lisasti), ki se oddajo samo na Gorenjsko.

Nakup in oddajo teh plemenskih bikov s pomočjo omenjenih podpor zvršita po določenih zakona z dne 30. decembra l. 1909. po medsebojnem dogovoru deželni odbor kranjski in c. kr. kmetijska družba kranjska.

Nakup plemenskih bikov iz redne državne podpore zvrši podpisani glavni odbor. Oddaja plemenskih bikov, nakupljenih iz državne podpore na podlagi zakona z dne 30. decembra 1909. in iz deželne podpore se pa vrši dogovorno z deželnim odborom.

Vsak prosilec naj se zgledi le za bika tiste pasme, ki je dotični pokrajini primerna, oziroma kjer je že vpeljana. V prošnji se mora jasno povedati, za katere pasme plemenske živine prosilec prosi. Na prošnje za živali tistih pasem, ki niso primerne prosilčevi pokrajini, se kratkomalo ne bo oziralo. Pri oddaji bikov plemenjakov se bo oziralo tamkaj, kjer so živinorejske zadruge, v prvi vrsti na te, povsod drugje pa pri oddaji plemenskih bikov naprej na prošnje podružnic in županstev in potem šele na zasebnike.

Prošnje je vložiti takoj pri glavnem odboru c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani.

Vsak prosilec za plemenskega bika mora v prošnji naznaniti, oziroma se zavezati:

1. da je pripravljen njemu prisojenega plemenskega bika sprejeti ob pravem času na oni postaji, ki bo določena, in sicer tistega, ki ga določi odbor;

2. da plača ob sprejemu bika polovico nakupnih stroškov, in sicer takoj, kajti na upanje se nobena žival nikomur ne izroči, in

3. da podpiše zavezno pismo, da se zaveže imeti prejetega bika toliko časa, dokler bo za pleme sposoben, najmanj pa dve leti, ravnati z njim po navodilih umne živinoreje in se tozadevno podvreči tudi nadzorstvu deželnega odbora. Kdor se ne drži vseh točk zaveznega pisma, ali komur po njegovi krivdi sprejeta žival pogine ali za pleme nesposobna postane, se zaveže povrniti ostalo polovico kupnine.

mojzesov vrelec. Kako je prišlo do tega imena, vedi Bog, nobena zgodovinska zveza z judovskim prerokom ni dana. Ugodnejše in zanimivejše nego voda neprijetnega okusa vpliva okolica, pusto hribovje, pesek, še precej pogoste, toda slabo se razvijajoče rastline, popolna osamelost.

Nekoliko nazaj proti Kajiri, potem po jugovzhodni strani strmega mokatamskega pogorja in pri malem okamenelem gozdu smo. To kažejo pod rumenim peskom ležeči rujavkasti in temnosivi koščki, ki jih pri še tako nemarnem opazovanju moraš spoznati kot bivše drevesne sestavine. Po mnenju nekaterih učenjakov je bil tu svoječasn gozd neke vrste akacij, ki je pod vplivom kremenovsehujajočih toplih vrelcev pred tisoči in tisoči leti okamenel. Spravil sem nekoliko koščkov v spomin tega izrednega naravnega dogodilja.

Najbolj zanimiva je pa okolica. Kamor seže oko, povsod goli griči rumenkaste, črnkaste in sivkaste barve, lesketajoče se v svitu zahajajočega solnca in prelivajoč barve drugo v drugo. Med njimi pa puste prazne soteske in doline, pokrite z rumenim peskom. Vse neporaščeno, le tu in tam kaka osatasta rastlina, edina hrana zadovoljin kameli. Pri tem pa samota in tihota, veličastna toda močno priiskajoča duša k tlom in opozarjajoča na nemoc človeško proti silni vsemoči in kruti neusmiljenosti matere, boljše mačeha, prirode — puščave.

Dalje.

Oddajajo se predvsem biki z deželne pristave na Robešu, potem v deželi od domačih živinorejcev kupljeni plemenski biki in končno izvorni plemenski biki, nakupljeni zunaj dežele, v domovini dotičnih pasem. Kdor na vsak način hoče imeti le izvirnega bika, ki je seveda nekaj dražji, naj to v prošnji izrecno pove.

Pripomnja: Oni živinorejci, ki dobe plemenskega bika, kupljenega iz državne ali deželne podpore, morejo (a ne morajo) dobiti za vsak mesec, ki imajo bika čez dve leti, po 10 K nagrade, če imajo bika najmanj štiri mesece čez dve leti za pleme. Tozadevni pogoji se vsakemu prejemniku bika naznanijo in mora vsak lastnik subvencijskega bika, ki ga namerava imeti čez dve leti, svojo namero konci drugega leta družbi naznaniti. Predpogoji redna voditev po zakonu predpisanega skočnega zapisnika.

Prodaja plemenskih koz čiste sanske pasme. C. kr. kmetijska družba ima še večje število plemenskih koz in kozlov originalne sanske pasme nemskega (hesenskega) izvora, in sicer v vsaki starosti na razpolago. Znižana cena znaša 25—60 K. Oni posestniki, ki si želijo nabaviti sanske kože po navedeni znižani ceni, naj vložijo prošnje na c. kr. kmetijsko družbo do 10. aprila t. l. Prednost imajo kmetijski posestniki in med temi oni, ki imajo za koze primerno pašo na razpolago.

Prodaja lesa. Deželna vlada v Sarajevu proda iz gozdnega okoliša Žiraja 9800 m³ bukovega in 3000 m³ jelovega lesa, iz gozdnega okoliša Jalova 19.800 m³ bukovega in 1800 m³ jelovega lesa, ter iz gozdnega okoliša Studenac 29.700 m³ bukovega in 16.500 m³ smrekovega in jelovega lesa, ki ga je veter polomil. Sprejmejo se le pismene na celo razpisano množino ali pa na množino iz posameznega gozdnega okolišča se glaseče ponudbe, ki jih je poslati najkasneje do 28. aprila t. l. 11. ure dopoldne deželni vladi v Sarajevu. Razglas z natančnejšimi podatki je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

Tržne cene

na tedenski semenj v Kranju, dne 16. marca 1914		
Pšenica	100 kg	K 24—
Rž	" "	20—
Ječmen	" "	17—
Oves	" "	17—
Koruza rdeča	" "	20—
Koruza rumena	" "	18—
Koruza nova	" "	16—
Ajda	" "	22—
Proso	" "	20—
Deteljno seme	" "	160—
Fižol ribničar	" "	32—
Fižol koks	" "	33—
Fižol mandolan	" "	30—
Leča	" "	20—
Pšeno	" "	30—
Ješprenj	" "	28—
Krompir	" "	4-20
Mleko I /	" "	—20
Surovo maslo	1 kg	3-50
Maslo	1 "	3—
Govedina I.	1 "	1-68
Govedina II.	1 "	1-60
Teletna I.	1 "	2—
Teletn all.	1 "	1-80
Svinjina I.	1 "	2—
Svinjina II.	1 "	1-80
Prekajena svinjina I.	1 kg	2-20
Prekajena svinjina II.	1 "	2—
Slanina I.	1 "	2—
Slanina II.	1 "	1-70
Jajca	9 kom.	—80

Na tedenski semenj v Kranju, dne 16. marca 1914 se je prignalo: 161 glav domače govede, 0 glav bosanske govede, 0 glav hrvaške govede, 4 teleta, 31 prešičev, 0 ovac. — Od prignane živine je bilo za mesarja: 80 glav domače govede, 0 glav bosanske govede, 31 prešičev. — Cena od 1 kg žive teže 86 v za pitane vole, 78—80 v za srednje pitane vole, 74—76 v za nič pitane vole, 0 v za bosansko (hrvaško) goved, K —98 za teleta, K 1-18 za prešiče pitane, K — za prešiče za rejo.

DOPISI.

Jeseniške novice.

Izredni občni zbor Jeseniškega „Sokola“ se je vršil preteklo nedeljo. Glavna točka dnevnega reda je bilo razvije zastave. Na občni zbor je prišel tudi častni član br. Bojan Drenik iz Ljubljane, prihitelo je pa tudi več bratov iz Mojstrane, ki so člani našega „Sokola“. Občni zbor je bil nad vse dobro obiskan, dasiravno je bilo mnogo bratov zadržanih vsled gledališke predstave. Brat starosta je iskreno pozdravil vse navzoče in poročal, da je odbor, ozirajoč se na želje vseh bratov sklenil, da letos, ko praznuje naš „Sokol“ desetletni jubilej razvije svoj prapor. Ker pa je v to potrebna pritrditve občnega zbora, izraža željo, da vsi bratje kot en mož glasujejo za razvije. Nato se je oglasil k besedi br. Bojan Drenik in je dejal, da si je Je-

seniški „Sokol“ zaslužil svoj prapor bolj kot marsikatero drugo društvo. To izpričujejo krasne diplome, ki dičijo telovadnico. Poydarjal je, da društvo sicer še nima svojega doma, ampak tudi srbski in črnogorski junaki nimajo sijajnih palač; imela pa je vsaka četa svoj barjak, ki jih je navduševal ter vodil od zmage do zmage. Nato se je soglasno sklenilo, da se vrši desetletno slavje dne 7. junija in se razvije tudi Sokolski prapor. Praporščakom je bil izvoljen br. Emil More, njegovim namestnikom br. Gregor Klančnik iz Mojstrane.

Slovo bosta vzela od Jeseničanov srborita petelina Skubic in Kogej. Nekam prebrihtni jima postajajo Jeseničani, zato bosta vzela pot pod noge in odšla. Skubic menda v Ribnico. Kogej pa no, hm! Najboljše je, da ga pošlje skof kam v kakšne hribe, kjer cel teden ne bo prišel v dotiko z ljudmi, ker bivšega gospoda Sokola grozno razjezi vsak ugovor, ker je trdno uverjen, da ima vedno samo on prav. No, Jeseničani gotovo ne bomo jokali. Z njima izgubimo le dva zdražbarja, dobrega duhovnika pa tako že od starega Keršiča sem nismo imeli in tudi v bodoče se nam še nič pametnega ne obeta. Škof je namreč že obljubil, da pošlje na Jesenice ne duhovnika, ampak dobrega muzikanta, kaj veronauk, kaj cerkev! Sovraštvo, politika in pa muzika! To so stebri, s katerimi se podpira Petrova skala, zato pa tudi vidno leze na kup.

Sokolska Akademija se vrši dne 29. t. m. pri Jelenu.

Iz Tržiča. Naš za blagor ljudstva in svojih volilcev vneti poslanec dr. Gregorič je pri proračunski debati zagovarjal zvišanje doklad in davka. Pri tem se je pa osmelil še malo ponorčevati se iz svojih volilcev. Rekel je glasom „Slovenca“ z dne 28. svečana t. l.: In ako damo za četrt litra vina 1 krajcar več, ali ni prav, da dá oni, ki je v boljših razmerah, za svojega bližnjika-trpina 1 krajcar. Treba je, da se beda človeštva reši, sploh — socialno vprašanje. Ali ni pri zvišanju doklad najbolj prizadet srednji in nižji stan, obrtniki, uradniki in delavci? Ti nimajo vina v kletih v zalogi kakor farovži, kateri ne plačajo nobenega daca in doklad, in morajo, ako se hočejo malo pokrepčati, iti v gostilno in morajo tam pri četrt litru vina že plačati povišek doklad, vsled slabega deželnega gospodarstva, pri katerem je tudi udeležen naš poslanec, ki je zvišanje zagovarjal in se zraven še norčuje iz svojih volilcev. Bližnjik trpin ne bo dobil 1 krajcarja pri četrt litru vina, ampak ta trpin ga bo moral le plačati, med tem ko se bodo po farovžih lahko nalivali brez daca in doklad. Beda človeštva še s tem ne bo rešila, ampak le še povečala. Volilci, zdaj pa vidite, kakšnega zagovornika svojih teženj ste izvolili.

Iz občine Ovsiš. Od nas se malokdaj kaj sliši v „Savi“. Zato sem sklenil, da se tudi jaz oglašim enkrat v Vašem cenj. listu. Znano je, da je v naši občini dom drž. in dež. poslanca viteza Pogačnika. Koliko se briga ta gospod za našo malo občino? Da smo odkriti, lahko povemo, da prav nič. Dasi bi nam mož lahko zelo mnogo koristil, pa dela za druge občine, za domačo pa nič in jo prepušča usodi. Naj se vendar malo zgane, saj tudi naša občina potrebuje še zelo mnogih stvari, kar bi ji bilo v korist.

Dobrava pa je znana že bolj daleč po svetu, kajti od tukaj je že prišel včasih kak dopis v svet. To pa je zasluga samo našega župnika Joža. S tem božjim namestnikom bi se nam skoraj ne zdelo vredno pečati, ako bi ne bil mož tako goreč v gotovih stvareh. Samo v tistih ni, v katerih bi bilo to potrebno, v drugih pa vseh. Posebno včasih pogrunta kako posebno pametno. Ko pa pride na prižnico, da bi pridigoval, pa zabavlja čez te preklicane liberalce in pa čez njihove liste, potem mu beseda včasih kar v grlu zastane. Seveda, to je pač znamenje, da tisto zabavljanje ni po pravici, kajti napredni listi pišejo vedno in povsod resnico, ako pa se slučajno dobi kaka laž vmes, pa je to pripisati temu, da dopisniki niso zadosti poučeni. Kajti mi obsojamo laži, vi pa jih zagovarjate. Lažejo pa klerikalni listi in to jim mi tudi radi prepustimo, naj le lažejo naprej, kajti delj ko bo to trpelo tem hujši udarec bodo prejeli potem klerikalci zato. Kajne g. Vrankar!

Iz Ovsiš pa menda dosedaj še ni bilo prav ničesar v „Savi“. Naj bo pa zato danes prvič. Dosedaj smo imeli pri nas mir, dokler ni prišel lani k nam za župnika neki Odcepek. Ta je napravil razdor med poprej zelo mirnimi farani. Pa tudi to se zna maščevati, kajti dolgo se pač ne bomo pustili vleči za nos, to si g. župnik lahko zapomni. Ni še dolgo tega, kar je prišlo, da se ga ne bomo ubogali, da nas bo zapustil. To bi nam bilo pač v največje veselje. Morda se pa še kaj oglašimo. Občan.

Petstoletnica zadnjega ustoličenja koroških vojvod.

18. marca 1914 je poteklo ravno 500 let, odkar je bil na Koroškem ustoličen zadnji vojvoda v slovenskem jeziku.

Kdaj se je pričel ta običaj, se ne da več natančno določiti, sigurno pa sega nazaj vsaj do Gorazda, ki je dvignil Karantanijo v vojvodinjo, že Hotimir je vladal v Krnskem gradu in zgradil na Gosposvetskem polju prvo cerkev. Skoraj brez dvoma je, da se je vršilo že takrat ustoličenje pod gradom. Volhun in Ingo, Vojnomir, Pribislav, Stojmir, Edgart so bili slovanski vladarji.

Prvo ustoličenje, o katerem nam poroča zgodovina, je bilo leta 1161. ko je zasedel koroški vojvodski stol Šponhajmec Herman. To niso bili več domači vojvodi, ki so zavladali našemu narodu, toda vsaj na zunaj so dali tudi našemu narodu pravico, ki mu je šla po pradavnem običaju in starodavni naselitvi. Vrsto zgodovinskih ustoličenj izpopolnjujejo: Šponhajmec Bernard, Otokar II. kralj češki, Majnhard tirolski, Henrik, Oton Veseli, Albreht II. Hromi, Rudolf IV. Ustanovnik in končno Ernest Železni. To niso bili več domačini, vzrasli iz naroda samega in vendar se je vršilo ustoličenje po starodavni šegi in v slovenskem jeziku.

Ernst Železni je bil prispel v Krnski grad. Priprave za ustoličenje so bile končane. Kmet iz rodbine Šaterjev je čakal novega vojvodo pod Krnskimi gradom na knežjem kamnu. Sedaj so preoblekli bodočega vojvodo v kmečko obleko in mu dali kmečki klobuk. Stopil je iz gradu s šarcem na povodcu, z desno je vodil lisasto govedo. Vojvodakmet. Pred njim goriški grof, pred njim in ob njegovi strani deželni dostojanstveniki, za njim priprosto ljudstvo, prepevajoč pesmi. Trikrat obkroži knežji stol, kjer ga čaka kmet, da mu izroči vlado nad narodom. Ko se tretjič približa kmetu, mu ta samozavestno kliče: „Kdo je ta, ki se bliža tako ošabno?“ In ljudstvo odgovori: „Deželni knez.“ Kmet pa vpraša nadalje: „Ali je pravičen sodnik, vnet za blagor dežele? Ali je svobodno rojen? Ali bo ščitil krščansko vero, vdove in sirote?“ In ljudstvo potrди. Tedaj se začne odkup vojvodskega dostojanstva. Kmet vpraša novega vojvodo, kako in s kako pravico ga bo odstranil s sedeža, nakar mu izroči vojvoda obe živali in 60 vinarjev ter mu obljubi svojo kmečko obleko in prostost davkov za njegovo hišo. Vojvoda stori nato iz svojega kmečkega klobuka še požirek vode, ki mu jo prinese iz bližnjega studenca. Šele potem mu napravi kmet prostor na knežjem kamnu, pristopi pa k njemu in ga rahlo udari na lice, opominjajoč ga, da naj bo vsikdar pravičen sodnik. S tem udarcem je kmet prinesel v imenu naroda vladarske pravice na vojvodo, ki stopi na knežji kamen ter zavihiti meč na vse strani neba prisegajoč, da bo vsakemu pravičen vladar in sodnik, zaščitnik vere, vdov in sirot. Nato se odpravi vsa zbrana množica prepevaje v bližnjo cerkev k zahvalni službi božji, čemur sledi svečanostna pojedina na Krnskem gradu z vsemi srednjeveškimi običaji, dočim se ljudstvo pod gradom zabava in razveseljuje po svojih običajih.

Popoldne odjezdi novi vladar, sedaj že opravljen v viteški oklep, z velikim spremstvom na Gosposvetsko polje k vojvodskemu stolu, kjer deli fevde ter priseže deželnim stanovom, da bo zvesto varoval njih svoboščine in pravice. Tu se v poznejših časih obredi najbrže niso vršili več v slovenskem jeziku, tvorijo pa ti obredi z ustoličenjem vred organsko celoto. Vojvodski kamen, ki ima dva sedeža, enega proti vzhodu za vojvodo z dvema stopnjicama, drugega proti zahodu z eno stopnjico za goriškega volilnega grofa, predstavlja vojvodski prestol, na katerem je izvrševal vojvoda pravice, podeljene mu na knežjem kamnu od ljudstva.

Oba kamna sta ostanka iz starega rimskega mesta Virunuma. Knežji kamen je odlomljeni del rimsko-jonskega stebra ter je bil pokrit z veliko kamenito ploščo. Sedaj se nahaja knežji kamen v deželni muzeju v Celovcu, priča slavne preteklosti Slovencev. Vojvodski prestol pa stoji še danes na Gosposvetskem polju ob cesti iz Celovca v Št. Vid. Prestol je sestavljen iz več plošč, od katerih tvori ena naslanjalo med obema sedežema ter nosi na eni strani napis od zgoraj navzdol MASVETIVERI, na drugi strani pa je čitati od spodaj navzgor le VERI. Ali le napis latinski ali slovenski, ni dognano, gotovo je samo to, da so tudi ti kamni vzeti iz razvalin starega rimskega mesta.

O običajih med ustoličenjem vojvode poročajo nadalje še, da so imeli ves čas, ko se je vršil obred, Partovčani in pozneje Mordaksi pravico požigati, če se kmetje niso odkupili, Rauberji so imeli pravico ropanja, rodbina Gradnikov pa pravico košnje, dokler je sedel vojvoda na vojvodskem stolu.

Zgodovina ustoličenja koroških vojvod za nas ni samo za to tolikega pomena, ker nam slika žal tako hitro pozabljene pravice slovenskega naroda, marveč tudi visoko demokratično kulturo naših prednikov. Vojvoda sprejema vso oblast od ljudstva, ki ima celo pravico zavrniti vladarja, ki mu ni všeč. Šele, ko mu je kmečko ljudstvo izročilo oblast nad seboj, ima pravico oddajati fevde plemičem, ki so bili v poznejši dobi najhujši krvosesi našega naroda ter so mu jemali z vsemi pravicami in s svobodo tudi narodnost. Kakor počasna bolezen je razjedalo naše narodno telo s severa in naše Kosovo, Gosposvetsko polje se je pomikalo vedno bližje do naše slovenske meje, tako da se je končno uj narod zgrnil okrog naših svetinj.

DNEVNE VESTI.

V veliko zadrego je spravilo „Gorenjca“ zvišanje deželnih naklad. Utajiti se pač ne da, da bo račun za potratno gospodarstvo deželnozbornske večine moralo plačevati v prvi vrsti mestno prebivalstvo. Ker bi pa to dejstvo utegnulo odpreti oči celo tistim mestnim davkoplačevalcem, ki zajemajo svojo politično modrost iz Koblarjevega glasila, se trudi „Gorenjec“ v potu svojega obraza, da odvrne svoje ljudi od preglobokega razmišljanja o deželnih davščinah in da spravi svoje backe na drugo pašo. Zatorej že skozi dve številki tolče na veliki boben in vpije o zadolženju mesta Kranja in o zvišanju občinske naklade, češ, nova šola bo stala 400.000 K, kanali 200.000 K, kar bo obremenilo vsako hišo v mestu povprek za 2000 K! Prav nič se ne čudimo, če „Gorenjčeve“ davkoplačevalce spreletava groza in če ob teh številkah pozabijo na zvišane naklade, ki jih bodo vse drugače obremenile, kakor bi jih občinske naklade, če bi bili Koblarjevi zgornji podatki tudi resnični! Na srečo prebivalstva pa mestni zastop v Kranju sploh ne namerava tako globoko navrtati žepov davkoplačevalcev, kakor prorokuje „Gorenjec“. Kanalizacija je neizogibno potrebna in je posledica vodovoda. O potrebi kanalizacije menda sedaj več ne dvomijo niti naši nasprotniki, ker se je o tej potrebi prepričal tudi deželni odbor in dovolil kranjski občini najeti 180.000 K posojila. Ne bomo se spuščali v podrobnosti in pojasnimo naj le toliko, da bo vodarina domalega zadoščala za obrestovanje in amortizovanje tega posojila. Ni izključeno, da radi kanalizacije sploh ne bo potreba zvišati občinske naklade. Drugače je seveda z novo šolo. Staro poslopje res ni v posebno čast mestu in oblast zahteva, da se v Kranju postavi novo ljudskošolsko poslopje. Občina se mora tej zahtevi ukloniti in v doglednem času zgraditi novo ljudsko šolo, pa če bi tudi Koblar imel pri občini toliko besede, kolikor je nima. Čemu tedaj to brezvestno hujskanje in nepotrebno pretiravanje, da bo nova šola stala 400.000 K? Seveda bo zgradba ljudskošolskega poslopja naprtila novih žrtev in občinski odbor se zaveda svoje dolžnosti, da je že sedaj treba poskrbeti vse potrebno, da se z novo šolo — zlasti z ozirom na nove deželne davke — ne bo preveč obremenilo davkoplačevalcev. Menda se v tem pogledu ne more kaj očitati občinskemu gospodarstvu v Kranju. Kljub lepim pridobitvam, s katerimi se upravičeno ponosa naše mesto, znaša občinska naklada le 40% na direktne davke. Ne vemo, če ima katero mesto na Kranjskem nižji občinski davek, toliko pa vemo, da se v vseh političnih občinah kranjskega sodnega okraja plačujejo izdatno višje občinske doklade in v nekaterih celo do 100%! Če bo tedaj vsled zgradbe novega ljudskošolskega poslopja treba v Kranju zmerno zvišati občinske naklade, davkoplačevalci še zdavnaj ne bodo tako prizadeti kakor po drugih občinah, bodisi mestnih ali kmečkih. In kakor je meščanstvo od zvišanja občinskih davkov ob priliki zgradbe gimnazijskega poslopja in vodovoda imelo le koristi, tako bo tudi nova ljudska šola le v ponos Kranju in bo mesto od tega kaj imelo, od zvišanja deželnega davka pa — nič! „Gorenjec“ govoriči o shodu, na katerem naj bi se pomenili o občinskih zadevah. Prav, le priredite tak shod, toda shod naj bo javen in zajamčena naj bo vsakemu prostost govora, da se ne bo postopalo tako, kakor takrat, ko ste še v zadnjem trenutku hoteli ubiti tako potrebni vodovod!

Nezaslišana lopovščina. Včerajšnji „Gorenjec“ je na prvem mestu med novostmi objavil sledečo notico:

Ničesar od dežele! G. Sajovic Janko je na zadnjem shodu v Kranju, katerega je vodil g. Ciril Pirc, v predlagani resoluciji rekel, da mesto Kranj od dežele nič ne dobi. Gospoda Pirc in Sajovic nista čutila, da ta resolucija obsega grdo nehvalečnost. Gotovo nista pomislila, da bi kmalu morala svoji štacuni zapreti, ako bi nehali tja zahajati kupci z dežele. Naj le kmečka dekleta eno nedeljo izostanejo, to bo joj! Pa tudi ono, kar zasluži g. Pirc pri „Kreditnem društvu“, je večinoma kmečki denar. Njuna resolucija bi se bila tedaj morala glasiti: „Čast in hvala našim dobrotnikom z dežele, katerih ni tukaj!“

V notici omenjena resolucija se glasi:

Š. Shod volilcev konstatira, da je mesto Kranj zelo občutno s to doklado prizadeto, obenem pa konstatira tudi, da mesto Kranj ničesar od dežele ne dobi in da je povišanje deželnih doklad oprto ne na razliko davkoplačevalcev, nego na razliko volilcev posameznih političnih strank; zategadelj je shod volilcev trdno prepričan, da je taka gospodarska politika dežele nadvse krivična in nezdržljiva.

Jasno je tedaj, da je resolucijo mogoče razumeti le tako, da mesto ničesar ne dobi od deželne uprave, ne pa, da ničesar ne dobi od kmečkega prebivalstva, kateri smisel „Gorenjec“ v svoji notici podtika resoluciji. Gotovo je tudi da je časnikarski falot, ki je zagrešil „Gorenjčevo“ notico, prav razumel resolucijo in da je, grešeč na nepoučenost svojih bralcev, z zlobnim namenom potvoril vsebino resolucije, da bi svojemu bližnjemu odjedel

košček kruha. Nočemo ugibati, kdo je povzročil to brezmejno lumparijo, če jo ima pa na vesti kak žegan lopov, je lopovščina tem ostudnejša. Splošno se sicer trdi, da brez vednosti dekana Koblarja, ne pride ničesar v „Gorenjca“. V tem slučaju pa mi o njem sodimo boljše, ker si ne moremo misliti, da bi katoliški duhovnik padel tako nizko, da bi dovolil ponafiskavati taka pobalinstva. Zato smo prepričani, da bo dekan Koblar vporabil ves svoj vpliv in storil vse potrebne korake, da se bo takoj v prihodnjem „Gorenjcu“ na istem mestu popravila storjena krivica, da ne bo treba napadencema na drug način iskati si zadoščanja.

Podivjanost v slovensko časopisje je uvedel pobožni „Domoljub“. V lažeh, denunciranju in pozivu na bojkot pa ga hoče nadkriliti na vsak način „Gorenjec“. Hinavsko stika po vseh kotih, kje bi zasledil kako mrvico, da bi jo predložil svojim bralcem popolnoma potvorjeno. „Gorenjčevi“ redakterji imajo svojo posebno ligorijansko logiko. Če prinese list „Dan“ v političnem pregledu na primer kakšen izvleček pisma, ki ga je priobčil v češkem listu znani češki pisatelj Machar, je to vendar samo suho poročilo, ki naj informira čitatelje, kaj se piše v drugih listih. Toda ta Machar je napisal v tem članku nekaj, s čemur se večina izmed nas ne more strinjati, najmanj pa seveda duhovščina. Take stvari pa s slastjo pograbijo „Gorenjčevi“ uredniki, zavijejo vso stvar po svoje, samo v namen, da pridejo po čudnih potih do potvorjenih zaključkov. Svojim izvajanjem vzamejo za podlago, da se tiska dnevnik „Dan“ v „Učiteljski tiskarni“. Potem pa razpravljajo tako-le: „Ali ni grozno, da kaj takega dajejo na svetlo ljubljanski učitelji v svoji tiskarni? Naši poslanci naj le dobro potipajo te liberalne učitelje, da bodo pomnili, kdo je „gobec“, pa tudi, kdo in zakaj bi rad požrl ta „gobec“ pol milijona deželnega premoženja. Tem ljudem treba vzeti šolo, vsaj našo katoliško šolo!“ — Ljudstvu hočejo na tak način s hudobno zaviritimi poročili ognjusiti šolo in ves učiteljski stan. Sličnih notic je v „Gorenjcu“ vse polno in to teden za tednom. S takimi izprijenimi ljudmi je nemogoča vsaka stvarna polemika.

Pomanjkanje učiteljstva na Srbskem. Okrog 800 ljudskošolskih učiteljev in učiteljic rabijo na Srbskem že sedaj, za popolno uredbo ljudskega šolstva pa bo treba vsega skupaj do 1400 učnih oseb. Iz inozemstva se je priglasilo mnogo učiteljev, toda težave jim dela srbski jezik. Kakor poroča „Srbska korespondenca“, ustanovi srbska vlada v Belgradu in tudi v drugih večjih mestih posebne tečaje, da si v njih pridobi izvensrbsko učiteljstvo potrebno kvalifikacijo. — „Gorenjec“ že poroča, da so šli na Srbsko dosedaj štirje liberalni učitelji. K temu pa še pristavlja, da jih ni prav nič škoda; sploh bi mu bilo najljubše, da gredo iz kranjske dežele vsi napredni učitelji, češ: „Bo vsaj mir pred njimi!“ No, tako hitro se to še ne bo zgodilo. Napredno učiteljstvo želi ostati še v prihodnje na kranjskih tleh, ker je namreč prav sedaj treba odločnih mož, ki imajo pogum, da se postavijo trdno v bran klerikalni izprijenosti, ki žuga za nasilno korupcijo okužiti ves slovenski narod. Pač pa se čuje, da namerava iti nekaj krščansko mislečih učiteljic na Srbsko, ker je njih število tako naraslo, da v doglednem času pri vsi svoji zunanji pobožnosti ne bodo dobile še tako kmalu zaželjenih učnih mest. Šefredakter „Gorenjca“ dobro pozna svoje ljudi. Kot globoko veren mož se je baje ponudil, da jih spremi na srbska tla. Zdi se mu, da bi bilo vendarle možno, da zamenjajo sčasoma v srbski službi svoje rimsko katoličanstvo in izstopijo iz katoliške vere. Čisto prav je, če pridejo vse te izseljenke pozneje zopet nazaj na slovenska tla. Glavno pri tej izselitvi bi pravzaprav bilo, da ostane stalno v Srbiji „Gorenjčev“ šefredakter Anton Koblar. Bo vsaj mir pred njim!

Iz deželnega odbora. Vzame se na znanje razsodba poljedelskega ministrstva, s katero se daje prednost deželnemu hidroelektričnemu projektu ob Ljubljani pred onim mestne občine. — Pritrdi se želji c. kr. vlade, naj bi se potom noveliranega domovinskega zakona priznalo domovinstvo tudi nastavljenem javnih državnih podjetij v občini njihove definitivne nastanitve. Dobava opeke za Završnico se odda ponudnikoma Malli in Zabret, vsakemu za polovico (po 39 K za 1000 komadov). Na tozadevni interpelaciji deželnih odbornikov grofa Barbota in dr. Trillerja, pojasni referent dr. Lampe, da so govorice o velikih škodah in ponesrečenih delih na Završnici v bistvu neosnovane. Treba je le vsled zahteve stavbnega urada podreiti neki betonski objekt pri vzpenjači na Savi, katerega je napravilo podjetje na lastni riziko. Istotako mora podjetje Redlich & Berger na lastne stroške iznivelirati omet predora in iznova izvršiti neko manjše betonsko delo ob vzhodu predora, katero je bilo vsled mraza slabo napravljeno. — Mestni občini Kranj se dovoli najetje posojila 180 tisoč kron za napravo kanalizacije, če se občina podvrže s posebnim reverzom jako strogim pogojem glede izvršitve del ob javnih neeraričnih cestah in ako tem pogojem pritrdi preje tudi okrajni cestni odbor. — Isti občini se odkloni z večino glasov dovoljenje za najetje posojila 40.000 kron v svrhu izrabe vodne sile za električno razsvetljava, češ, da bi

se taka naprava ne rentirala in naj Kranj vsled tega raje čaka na deželno elektriko! — Šolski in lovski zakon se na podlagi znane lex Lampe v glasovi večine izpilita in predložita potem v sankcijo. — Mestna občina Postojna se bo „revidirala“ po dveh deželnih revizorjih. — Odboru obrtnodaljevalne šole v Škofji Loki se dovoli v poplačilo dolgov primerna podpora le tedaj, ako isto stori tudi deželna vlada. — Akciji zoper onesnaženje Save po rudokopih in drugih industrijah se bo deželni odbor pridružil z vso odločnostjo. — Premija za strupene kače se določa za leto 1914 na 40 v za komad. Prihodnje leto se bo priznavanje takih premij opustilo, ker bo ta golazen baje že precej iztrebljena.

Promocija. V ponedeljek je bil v slavnosti dvorani dunajskega vseučilišča promoviran doktorjem prava g. Juri Štampihar, praktikant pri deželnem sodišču na Dunaju. Čestitamo!

Enajsta zapoved. Po dolgem odmoru nam priredi naš dramatični odsek zopet gledališko predstavo. Danes zvečer se bo namreč igralo na čitalničnem odru veseloigro češkega pisatelja Františka Šamberga: „Enajsta zapoved“. Snov veseloigre je zajel pisatelj iz malomestnega življenja ter vpletel vanj s srečno roko različne, kaj drastične pomote, ki izzvene v enoten klic: „Ne zataji nikdar svoje žene!“ Igra je polna pristnega humorja in finih point ter bo nudila obiskovalcem obilo zabave. Cene so običajne. V nedeljo popoldne ob 7. uri se ponovi „Enajsta zapoved“ pri znižanih cenah. Želeti je obem predstavam obilega uspeha, da se saj na ta način poplača prvič igralcem obili trud in požrtvovalnost, drugič pa, da se pripomore tako eminentno kulturnemu društvu kakor je Narodna čitalnica, do zadostnih gmotnih sredstev, da more vršiti svojo važno nalogo tudi nadalje.

V „Ljudski knjižnici“ „Narodne čitalnice v Kranju“ izposodilo se je meseca prosinca t. l. 185 strankam 614 knjig, meseca svečana pa 160 strankam 368 knjig. Knjige se izposojujejo v sredah od pol 8. ure do pol 9. ure in v nedeljah od 11. do 12. ure dopoldne. Vstop v knjižnico ima vsakdo in sicer člani „Nar. čitalnice“ brezplačno, nečlani pa proti prispevku 60 vin. polletno. — Ker se knjižnica urejuje, prosi odbor, da se že dalje časa izposojene knjige nemudoma vrnejo!

Dr. Kušarjev dan. Dne 19. marca je priredila Gorenjska sokolska župa v spomin prerano umrlemu bratu dr. Josipu Kušarju slavnost v ožjem obsegu, spojeno s predavanjem o 500 letnici zadnjega ustoličenja koroških vojvod na Gosposvetskem polju. Slavnost je otvoril moški zbor pevskega odseka Nar. čitalnice s Foersterjevo „Podajmo si roke, Sokoli“. Temu je sledil govor br. M. Marinčeka, ki je v krasnih besedah budil smisel sokolsko. Čim manjši je narod, tem intenzivnejše mu je treba delati, tembolj je pritegniti vsako silo, da se narod okrepi, ter enakovreden drugih stopa v bodočnost. Dr. Kušar naj nam bo vzgled. Nesebičen kakor je bil on, bodimo tudi vsi drugi. Burni aplavz je sledil jedrnatim besedam. Pevski zbor je zapel Foersterjevo „Pesem koroških Slovencev“ — nakar je sledilo predavanje prof. br. Dolžana o 500 letnici zadnjega ustoličenja koroških vojvod. Temeljito razpravo prinesemo na drugem mestu. Ko je zapel pevski zbor dve koroški narodni pesmi, koje je harmoniziral Oskar Dev: „Lahko noč luba dakle“ in „Gorjanska“, so nastopili telovadci na konju in drogu. Občudovali smo spretnost in gibčnost naših Sokolov telovadcev v najtežjih vajah. Za njimi so nastopile ženske članice z rajalnimi vajami. Mirne vesti lahko trdimo, da kaj tako krasnega še nismo videli. Eksaktnost izvršitve, ki se je prilagodila igranju na klavir je bila na vrhuncu. Ljubkost in nežnost izvršitve pa je bila občudovanja vredna. Na tem nastopu je vaditeljici sestri Hani Sajovičevi le prigrčno častitati. Slavnost je zaključila alegorija: Sokolstvo se klanja svoji zastavi s spremljevanjem moškega zbora, ki je izvrstno uspela.

V Kranju love mladenči po vrtovih ptice-pevke. Tičke vtaknejo v kako ozko gajbico in se presneto malo brigajo potem za lepega ujetnika. Ptice-pevke loviti je sploh prepovedano. Japonci so nam tudi v tem precej naprej — če ulove pozimi lačne tičice, jih spuste spomlad na prosto in imajo cel dan veliki praznik. — Človeku se kar milo pri srcu naredi, če to sliši. Japonec se veseli, da podeli pticam zopet zlato prostost — mi se radujemo, ko vlovemo ptička — potem se pa ne brigamo za to in ne zmenimo za to, koliko muk pretrpi tak ujet ptiček. Posnemajmo jih v tem in dajmo tem živalcam spomlad zopet svobodo.

Umrl je v Kranja bivši dolgoletni občinski tajnik g. J. Pollak, star 82 let.

Klerikalni župan obsojen radi volilne sleparije. Na obtožni klopi pred deželnim sodiščem je sedel minolo sredo 55 let star mož, še nekaznovan, župan v svoji občini. Žrtev je klerikalnih kolovodij in na njegovo mesto bi spadali pravzaprav drugi obtoženci. Stvar se je vršila sledeče: Franc Oblak, posestnik in župan na Jami pri Mavčičah je razdeljeval za deželnozborske volitve za kmetske občine, ki so se vršile dne 9. decembra svojim občanom volilne legitimacije in

glasovnice, na katere je pritisnil še pred razdelitvijo in brez dogovora z dotičnim volilcem štampilijo s klerikalnimi kandidati. Kot pristaš in agitator klerikalne stranke je hotel s tem pridobiti čim več glasov za stranko in je hotel izrabiti pri tem tudi svoj vpliv kot župan. Obtoženi Franc Oblak jokaje prizna, da je res dostavil že izpolnjene glasovnice. On pravi: Nepremišljen sem bil, in „fletno“ se mi je zdelo pritiskati štampilijo. Vzel sem glasovnice in legitimacije za Jamo in Praše prostovoljno od okrajnega sluga. — Predsednik: Kje ste dobili štampilijo s klerikalnimi kandidati? — Oblak: Župnik mi jo je dal! In ta štampilija, ki je prišla iz Ljubljane in ki jo je dobil mož po posredovanju župnika, je bila za moža usodna in mu je pomagala do prve kazni. — Priče: Fr. Novak star., Fr. Novak ml., Franc Cof in Lor. Drinovc potrdijo, da so dobili res podpisane odnosno štampirane glasovnice. Ko je obtoženec zvedel, da je zatožen, je obiskal še enkrat volilce in jim rekel, da naj črtajo, če jim ni všeč. Obema Novakoma je dal tudi nove glasovnice. Župnik dr. Marinko, je priznal, da je dobil od tajništva S. L. S. štampilijo z imeni klerikalnih kandidatov in jo dal Oblaku, da bi agitiral za klerikalno stranko. — Drž. pravdnik dr. Kaiser je povdarjal, da ima volilec pravico dobiti prazno glasovnico. Obtoženec je hotel s svojim ravnanjem vplivati na volilce in je ta namen deloma tudi dosegel. Pri tem je izrabljal tudi avtoriteto župana. Otežkočil je s tem svobodno izvrševanje volilne pravice, posebno še, ker ni pred razdelitvijo popisanih glasovnic z nobenim navedenih volilcev govoril glede kandidatov. Zagovornik dr. Pegan poudarja med drugim, da je ta najmanjši grešnik, kar jih je bilo pri volitvah. Predlaga oprostitev. Po precej dolgem posvetovanju senata je naznanil predsednik sodbo. Obtoženi Franc Oblak, posestnik in župan na Jami (Mavčiče) je kriv in se obsodi na 40 kron globe, ali v slučaju neiztljivosti na 4 dni zopora in izgubi volilno pravico v državni in deželni zbor in v občinski svet za dobo 6 let. — Mož, ki naj služi v vzgled vsem zapeljancem in preslepljencem si bo to dobro zapomnil, in si bo dobro premislil, predno se bo zopet vdinjal političnim kolovodjem S. L. S.

Seja vodovodnega odbora za Kranj in okolico dne 9. marca 1914. Navzoči so bili vsi zastopniki prizadetih občin in deželnega odbora. Predsednik župan Polak otvori sejo in konstatira sklepčnost. Predno preide predsednik k dnevnemu redu, poroča, da je monter Josip Frena vložil prošnjo, da se mu izplača že v seji dne 27. januarja 1913 dovoljena 15% nagrada. Prošnji se ugodi. Vodovodni paznik je predložil račun za dnevne v znesku 20 K. Račun se soglasno odobri. Ivan Šorli, mlinar na Rupi in sovaščani so vložili prošnjo za podaljšanje vodovoda od Rupe na Malo Rupo. Prošnja se odstopi deželnemu odboru s prošnjo, da blagovoli naročiti deželnemu stavbnemu uradu, da izdela načrte in proračun, koliko bi stalo podaljšanje vodovoda iz Velike Rupe na Malo Rupo, in izjavi, koliko bi k zgradbi prispeval. Makso Fock poda poročilo o računskem zaključku za leto 1913, glasom katerega so znašali skupni dohodki K 22.813,18, in izdatki K 22.867,21, tedaj primanjkljaja K 54,03. Ker je pa med izdatki tudi znesek 100 K, ki je naložen pri poštni hranilnici, se pravzaprav pokaže še pribitek v znesku 45,97 K. Razvidno je torej, da je v pretečenem letu bilo poslovanje vodovodnega odbora ugodno; kajti prizadetim občinam ne bo treba za vzdrževanje glavnega vodovoda za leto 1913 prav nič prispevati. Končno predlaga, da se izkazani primanjkljaj v znesku 54,03 K prenese na tekoči račun. R. Marenčič predlaga, da se račun za leto 1913 odobri in potrdi. Sprejeto. Dopis deželnega odbora radi poročila vodovodnega paznika Josipa Frena. O tem poroča Ciril Pirc. Vodovodni paznik Josip Frena se je pritožil na deželni stavbni urad, da prebivalci v nekaterih krajih z javnimi vodnjaki in vodovodom popolnoma samovoljno postopajo in da se njegovim odredbam ne pokore, temveč se mu celo dejansko nasprotuje in ga ogroža. Po nekaterih vaseh odpirajo ponoči vodnjake, tako, da bo moral spomlad skoro vse vodnjake popravljati, kar bo gotovo stalo okoli 1000 K. Po daljši debati predlaga g. Ivan Zabret: Vodovodni odbor bo skušal vse nedostatke in nerednosti, ki se izkažejo za resnične, po možnosti odpraviti in prebivalstvo o pravilnem postopanju z javnimi vodnjaki poučiti. Da mu pa prebivalstvo nasprotuje, je pa temu vzrok čestokrat sam, ker ž njimi nepravilno postopa. Vzrok je pa tudi ta, ker je pre malo več slovenskega jezika. Z ozirom na to se priporoča, da bi se tudi nanj vplivalo, da s strankami lepše in vludneje postopa in naj ne daje povoda za prerekanje, marveč naj vsakega, ki kaj zagreši, naznani deželnemu odboru. Soglasno sprejeto. O prošnji Iv. Grajerja na Primskovem, da se mu zopet odpre hišni vodovod poroča g. Fr. Šavnik in predlaga, da se isti ugodi in da se mu hišni vodovod odpre proti temu, da pusti montirati vodoštevec tekom 14 dni. Sprejeto. Ker se po nasajenih travnikih v Čemšeniku vedno pasejo ovce, predlaga Fr. Krenner, da se nastavi Matevža Vovnika iz Spodnje Kokre za gozdnega čuvaja proti mesečni plači 8 K in posebej naj bi še dobil

po 5 K nagrade od vsakega, ki ga naznani, ako bo dotični sodnijsko kaznovan.

Matica Slovenska je imela v nedeljo, dne 15. marca svoj 50. letni občni zbor, katerega je počastil tudi predsednik Matice Hrvatske g. dr. Kučera. Razvoj Matice Slovenske se spozna najbolje v tem, da društvo pred 50. leti ni izdalo niti ene knjige, sedaj pa izdaja letno na 90 tiskanih pol. Izvoljeni so bili za dobo treh let gg. prof. dr. Šlebinger, župan dr. Ivan Tavčar, prof. Rajko Perušek, prof. dr. Jakob Zmavc, dr. Demeter Bleiweis vitez Trsteniški, prof. dr. Fran Ilešič, ravnatelj Anton Koder, urednik dr. Lah, prof. dr. Grošelj in prof. Breznik, za dobo dveh let pa poslanec g. dr. Vladimir Ravnihar.

Društvo „Vrtnarska šola“ ima svoj letošnji redni občni zbor v Škofji Loki dne 7. m. melega travna v kavarni „Plantarič“ ob 7. uri zvečer.

„Gledališko društvo“ na Jesenicah naznanja, da ponovi slavnostno predstavo v proslavo 500 letnice ustoličenja zadnjega koroškega vojvode v nedeljo 22. t. m. ob pol 3. uri v dvorani pri „Jelenu“ na Savi z istim dnevnim redom in sicer: 1. Prolog. 2. „Na smrt obsojeni“, dramska slika iz življenja koroških Slovencev. Spisal B. Meško. 3. Epilog. 4. Živa slika: Ustoličenje koroškega vojvode na gosposvetskem polju.

Pozor, babice. Čudne zahteve stavijo ljudje babicam na deželi. Zahtevajo namreč, da pere babica otroče in materino perilo in da tudi kuha tako dolgo, da mati ne gre v cerkev. Babica mora po uro daleč pohiteti peš k ženam, akoravno ima kmet konja v hlevu. Pri vsem tem pa dobi nazadnje 2 ali 3 borne kronce za eden do dva tedna trudapolnega dela. Prejšnje čase so dobile babice kaj v živežu — žito, krompir, itd., sedaj se je to jenjalo. To, kar dobi babica od letnega plačila, to je le za revne ljudi — premožni morajo sami plačati. Zdramite se žene, imate težko in zelo odgovorno službo. Ko boste pa stare, pa še pokojnine nimate in še tisti denar se vam bo tedaj odtegnil, ker sedaj vlečete. — Od česa boste pa potem živele? Zahtevajte na vsak način boljše plačilo v posameznih slučajih. Prav dobro bi bilo, če bi pristopile vse k centralni organizaciji, katera ima svoj sedež na Dunaju.

Nezgoda. Te dni se je ponesrečila 55letna prevžitkarica Marija Risek iz Svetega Križa pri Stari Loki na ta način, da je padla doma raz voz in se močno poškodovala na glavi.

Obesil se je. Pred nekaj dnevi se je obesil v gozdu pri Javorjah 48letni, malo slaboumni posestnik Karol Merželj iz Gaberske gore pri Moravčah. Merželja so našli visečega na veji. Zločin je izključen.

Prepoden tat. Te dni se je splazil neznan tat v odsotnosti domačih ljudi v zaklenjeno stanovanje posestnice Rozalije Jalen iz Zagorice pri Bledu in je preiskal vse omare in postelje. Tatu pa je moral prestrašiti kak šum, zakaj pobegnul je skozi zadnja vrata iz hiše, vzel je v hitrici s seboj le samokres in nekaj klobas ter je pustil na mestu tatvine šop ključev.

Napadeno dekle. Dne 19. marca zvečer je napadel na poti iz Radovljice v Černivc, posestnikov sin Franc Brenc, po domače Gromov iz Hraš dekleta Mar. Potočnikovo. Dekle se je vračalo iz Žerovnice, kjer je v družbi več delavk in delavcev, med katerimi je bil tudi Brenc, kidalo sneg na železniški progi. Brenc se je tisti večer peljal namesto kot običajno do Lesec, odkoder ima najbližje domov, do Radovljice, kjer je izstopil tako, da ga dekleta ni videlo in ji je sledil. Zunaj Radovljice jo je dohitel, zagrabil čez pas, jo vrgel v sneg in se zavalil nanjo. Držal jo je tako kakih 10 minut na tleh in je ni spustil kljub temu, da ga je dekleta prosilo, da naj jo izpusti in mu zagrozilo z vpitjem. Šele ko ga je dekleta pošteno ugriznila v lice, je odskočil, nakar je dekleta pobegnul. Šel je še precej časa za njo, toda ni je mogel dohiteti. Fant se zagovarja s popolno pijanostjo, ki se je vpoštevala tudi pri sodbi in je bil obsojen na 1 mesec zopora s posti in dvema trdima ležiščema.

Smrtna nesreča. Dne 5. t. m. je ponesrečil v gozdu pri Bohinjski Srednji vasi 13letni posestnikov sin Jakob Mikelj. Na nekem strmem mestu mu je izpodrsnilo in Mikelj je zdrsnil 50 metrov nizdol, dokler ni obležal v nekem jarku nezavesten. Ponesrečenca so prepeljali v hišo njegovih staršev, kjer je čez nekaj ur umrl.

Občni zbor Radovljiške podružnice Slov. planinskega društva se vrši dne 29. marca 1914 ob 3. uri popoldne v prostorih gosp. Petrnela na Bledu (Rečica) hotel Triglav z običajnim dnevnim redom.

Umor matere. Dne 14. sušca je nastal med leta 1843. rojeno vdovelo posestnico Nežo Balanč in njenim leta 1881. rojenim sinom Petrom Balanč v Matinjem vrhu nad Škofjo Loko prepir, ki se je končal na obžalovanja vreden način. Med preprom je zvil nečloveški sin svojo mater v podstrežje, jo od tam pahnul po kakih 3 metre visokih stopnicah in jo potem zadavil. — Morilca, ki svoje dejanje hladnokrvno prizna, so izročili roki pravice, že na pokopališču v St. Lenartu pokopano truplo umorjenke pa je sodnijska komisija radi obdukcije dala zopet odkopati. — K temu zverinskemu činu pripomnimo le, da se je to zgodilo v kraju, kjer

je naš „zaslužni“ poslanec Čočov France pri zadnjih volitvah dobil vse glasove in v kojega neposredni bližini je naš dični učitelj „katoliške morale“ znani „zvesti Janez“, učil, da je treba liberalce pobiti in jih pometati v grapo.

Kdo je storilec? je kriminalna drama v 3 dejanjih, katara se predvaja danes v soboto, 21., nedeljo, 22. in ponedeljek 23. marca v kino J. Nadišar. Ta moderna detektivska znamenitost je ena najboljših izmed dosedaj pokazanih. Vsebina tega filma bo gotovo vsakemu gledalcu kar najbolj ugajala. Poleg drugih točk je tudi veseloigra v 2 dejanjih, katara se predvaja samo pri večernih predstavah jako imenitna. Cel spored je te dni prvovrsten in bi bilo škoda ga zamuditi. Od 18. do 20. aprila, najnovejša popolnoma barvana slika „Življenje Jezusa Kristusa.“

Železniška nesreča na državnem kolodvoru v Trstu. V sredo popoldne se je pripetila na državnem kolodvoru v Trstu velika nesreča. Osební vlak št. 15, ki vozi iz Gorice v Trst, je pripeljal z izredno hitrostjo v tržaški kolodvor. Ljudje so prestrašeni odskočili. V tistem hipu je trčila lokomotiva z vso silo ob navzgor vpognjene tračnice, ki so pritrjene na močne tramove. Kot palica so odletele tračnice in oba odbijača in lokomotiva je zavozila na peron. Na peronu je lokomotiva obstala. Sunek je bil tako silen, da je skočil en voz vlaka iz tira, pri vseh pa so se polomili odbijači. Vsi vozovi in lokomotiva so več ali manj razbiti. Število ranjenih in poškodovanih potnikov znaša čez 50. Nekateri imajo lahke poškodbe, več pa je težko ranjenih. Prišli so takoj zdravniki, ki so ranjence obvezali za silo, nato so jih več odpeljali z avtomobili in vozovi v bolnišnico. Na mesto nesreče je prišla sodna komisija, da dožene, kaj je zakrivilo nesrečo. Vlakovodja Vertojšek je zvonil strojevodji, ko je videl, da vozi vlak s preveliko hitrostjo na kolodvor. Dognalo se je, da je peljal vlak na kolodvor namesto s hitrostjo 20 km, s hitrostjo 45 km. Strojvodja in vlakovodja sta precej poškodovana. Ranjenci so večinoma Slovenci iz tržaške okolice.

Služba cestarja. Na zagrebški, oziroma na drugi državni cesti v kronovini Kranjski je popolniti mesto cestarja z mesečno mezdo 60 K ter s pravico do osem štiriletic po mesečnih 6 K v slučaju zadostilnega službovanja. Prošnje za izpraznjeno mesto je nasloviti na c. kr, deželno vlado v Ljubljani ter jih vložiti najkasneje do 20. aprila 1914 pri c. kr. okrajnem glavarstvu v Rudolfovem. Prošilec mora dokazati: 1.) domovinsko pravico v kaki občini v drž. zboru zastopanih kraljestev in dežel; 2.) da je dopolnil 24. leto, oziroma da je zadostil aktivni vojaški obveznosti; 3.) telesno sposobnost za cestarsko službo. Osebe, ki so kratkovidne, ki slabo slišijo, ali ki imajo trajne telesne hibe, se ne morejo sprejeti v cestarsko službo; 4.) neomadeževano vedenje; 5.) da je dovršil ljudsko šolo; 6.) v kolikor njemu ni bila priznana pravica do civilne službe, kot opravičenemu podčastniku, najmanje dveletno zadostilno uporabo kot stalni pomožni delavec na kaki državni cesti. Izmed certifikatistov imajo oni prednost, ki so se izučili v kaki stavbarski stroki. Šele po zadostilnem provizoričnem službovanju, ki traja za certifikatiste ali kake prosilce, ki so bili najmanj dve leti zaposleni kot stalni pomožni cestni delavci 6 mesecev, za druge prosilce eno leto, sledi stalno nameščenje. Prosilci, ki dokažejo, da so vsaj 3 leta zadostilno delali kot stalni pomožni delavci na kaki državni cesti, utegnejo biti takoj definitivno imenovani.

Ustanove za invalide. Pri mestni občini ljubljanski je oddati šest mest kranjskega invalidnega zaklada, vsako po 63 kron na leto. Pravico do teh ustanovnih mest imajo Kranjci, ki so v času od 1. januarja 1848. l. dalje postali v vojaški službi za zaslužek nesposobni, in sicer moške od narednika ali stražmestra navzdol, naj so služili pri katerem koli orožju avstrijske vojske. Prošnji je priložiti: 1.) rojstni list, 2.) potrdilo, da je nezmožnost za zaslužek nastala v času od 1. januarja 1848. l. dalje vsled vojaške službe, 4.) spričevalo dobrega vedenja tako med časom vojaške službe kakor tudi v invalidskem stanu in 4.) dokaz lastne nepremožnosti kakor tudi nepremožnosti onih oseb, ki so do podpiranja prosilca morebiti pravno dolžne. Tudi je v prošnji izrecno navesti, ali živa prosilec že kako drugo invalidsko ustanovo, oziroma patentno državno invalidščino in v kateri višini. Na prošnje, ki ne bodo natanko odgovarjale vsem tem pogojem, se sploh ne bo oziralo. Prošnje je vlagati do vštetelega 10. aprila t. l. pri ljubljanskem mestnem magistratu ali pa pri pristojnem c. kr. okrajnem glavarstvu.

Poduk izseljencem. Uvedla se je stroga policijska nadzorovalna služba glede izseljencev in se bo zlasti pazilo na vojaške obvezance, da ne zapuste države, predno niso zadostili postavni vojaški dolžnosti. Dotični nadzorovalni organi bodo kontrolirali tudi po železnicah potujoče 17 do 37 let stare osebe, ki so na sumu, da se hočejo neopravičeno izseliti in je vsak potnik zavezan se temi organi nasproti legitimirati. Vsled tega se prizadeti v lastnem interesu pozivljajo, da si še predno nastopijo potovanje v inozemstvo, preskrbe potrebne potne izkaze. Kot izkazila, da se je vo-

jaški dolžnosti zadostilo, veljajo: 1. dokaz o vojaško taksni dolžnosti, 2. potrdilo o izstopu iz skupne armade, vojne mornarice in deželne brambe, 3. doslužnica (Abschied), 4. certifikat, da je dotična oseba oproščena črne vojske, 5. potrdilo o izpustu iz vojne dolžnosti, 6. potrdilo, da je dotičnik oproščen vsake vojne službe. V inozemstvo potujoče osebe, ki še niso dosegle 17 let in one, ki so dovršile že 36 leto svoje starosti, naj vzamejo seboj, v svrhu legitimacije, da niso podvrženi vojaški dolžnosti, svoj rojstni list. V ostalem pa je najboljšje izkazilo za vsakega potnika v inozemstvo, potni list. Treba pa je, da je vsak posestnik potnega lista v stanu dokazati svojo identiteto z osebo, na katero se potni list glasi. V to svrhu se priporoča, da se vsak izseljenec preskrbi s svojo fotografijo in si da, kadar pride na okrajno glavarstvo po potni list, na tej fotografiji uradno potrditi, da je slikana oseba identična z osebo, vpisano v potnem listu. Zoper osebe, ki bi se branile podati kontrolujočim organom zahtevane izkaze, se bo po policijskih predpisih kazensko postopalo, oziroma se bo ravnalo ž njimi kot z osebami brez izkazov; one, kojih izkazila se ne bi našla v redu, se bo eventualno tudi od nadaljnjega potovanja izključilo, vse one pa, ki bi se zasačile, da se nameravajo odtegniti vojaški dolžnosti, se bodo izročile pristojnim vojaškim oziroma sodnijskim oblastim v nadaljno postopanje. Vporabljeni se bodo od slučaja do slučaja tudi odgonski predpisi.

Razširjajte naš list!

Loterijske številke:

Dunaj	28. februarja	63	16	88	15	70
Brno	4. marca	30	34	52	82	36
Gradec	4. „	87	79	32	54	19
Inomost	4. „	30	87	57	4	22
Linc	7. „	83	3	36	64	90
Praga	11. „	26	27	62	2	20
Trst	11. „	66	15	29	27	9
Lvov	11. „	89	11	38	28	46

Pisarna za urejevanje splošnih gospodarskih zadev

J. Rozman :: Kranj

I. Denarni promet: Izposlovanje posojil v vseh oblikah. — Prevzem kapitalij in njih pupilarnovarno nalaganje. — Ranžiranje insolvent. — Eskont menic. — Nakup in prodaja državnih vrednostnih papirjev. — Izdaja uradnih borznih kurzov.

II. Informacijske zadeve: Izdaja trgovskih in obrtnih informacij ter naslovov dobaviteljev in odjemalcev za vse blagovne stroke.

III. Izterjevanje terjatev: Izterjevanje trgovskih in obrtnih terjatev. — Inkaso menic.

IV. Promet z nepremičninami in podjetji: Posredovanje pri nakupu, prodaji in zamenjavi nepremičnin, industrijskih, trgovskih in obrtnih podjetij.

V. Tehnično-komercialne zadeve: Nakup in prodaja industrijskih, obrtnih in poljedelskih strojev vseh sistemov. — Oprema celih delavnic. — Instalacije. — Načrti in proračuni.

VI. Strokovni nasveti v vseh navedenih zadevah. Strogo stvarno poslovanje. — Prospekti na razpolago. 120 52—30

Prodaja hiše.

V Kamniku je hiša št. 79 pod zelo ugodnimi pogoji in po zelo nizki ceni na prodaj.

Vpraša naj se pri tvrdki

Maks Stössl, Celovec.

Kino J. Nadišar.

V soboto 21., nedeljo 22. in ponedeljek 23.

Kdo je storilec?

Glavna zaloga pri Peter Majdiču Merkur, in Franc Dolenzu v Kranju.

Odda se takoj stanovanje

157—17
obstoječe iz 3 sob, kuhinje in pritliklinami.

Podatki pri upravništvu tega lista.

FAFF“ šivalni stroji

so priznane najboljši in najtrpežnejši, tečejo na kroglice, vsled česar je tek zelo lahak in tih.

10 letna garancija.

Pouk v umetnem vezenju brezplačen.

IGN. VOK

špecialna trgovina šivalnih strojev in koles

LJUBLJANA, SODNA UL. št. 7.

zraven sodnije.

33 26—4

Ceniki zastoj in poštnine prosto.

Lovro Rebolj v Kranju

Glavni trg

20 52—10

Trgovina z moško obleko. — Prodaja raznega sukna in štofov za moške obleke. — Ravno tam lastna delavnica za obleke, ki se po naročilu dobro, ceno in nujno izgotovi.

Kokriško predmestje

v lastni hiši zaloga šivalnih strojev in potrebščin. Ravno tam gostilna, kjer točim najboljša vina in pivo ter postrežem vedno z dobrimi gor ni in mrzlimi jedili.

Imam tudi obrt za nakup in prodajo posestev in zemljišč.

Kmetska posojilnica ljubljanske okolice

registrovana zadruga z neomejeno zavezo v LJUBLJANI

obrestuje hranilne vloge od 1. januarja 1913 naprej po čistih

brez odbitka rentnega
davka.

4³/₄ 0/0

brez odbitka rentnega
davka.

10 52-12

Rezervni zaklad
nad K 800.000.

Rezervni zaklad
nad K 800.000.

9-12

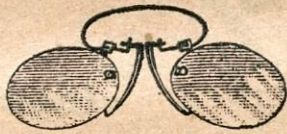
RUDOLF RUS

urar in trgovec

poleg lekarne v Kranju.

Ustanovljeno leta 1885.

Prva in največja za-
loga ur, zlatnine in
srebrnine. — Vsake
vrste ščipalniki in
očala. Ročne in žepne električne svetilke.

Najnižje cene brez konkurence. Ceniki zastoj in poštne prosti.

M. RANT :: KRANJ

trgovina z mešanim blagom in deželnimi pridelki

Trbovljski in češki premog.

8 52-12

Otroški vozički

radi opustitve po zelo znižanih cenah.

Naročila za **velikonočno gnjat**
sprejemam do konca tega meseca po zmernih cenah.

Modni salon

68-1

A. Adamič - Kranj

Podružnica v hiši g. M. Mayr

naznanja častitim damam, da je došla ravnokar **velika izbira**
najmodernejših

dunajskih in pariških modelov

in se bodo isti prodajali dokler kaj zaloge radi pomanjkanja pro-
storov po zelo ugodni ceni. — Velika izbira krasnega nakitja.
Prepričajte se v konkurenčnih cenah predno si nabavite. — Žalni
klobuki vedno v zalogi.

Popravila se točno in ceno izvršujejo.

KINTA-KOLESA

so splošno priljubljeni, ker so nedosežni v
teku in trpežnosti. Blagovolite si jih ogledati
pri tvrdki

KARL ČAMERNIK & Ko.

Špecialna trgovina s kolesi, motorji,
avtomobili in posameznimi deli.
Mehanična delavnica in garaža.

7-11 LJUBLJANA

samo Dunajska cesta 9-12

Kreditno društvo v Kranju

registrovana zadruga z omejeno zavezo

6-12

obrestuje hranilne vloge od 1. januarja 1913 naprej po

4³/₄ 0/0

brez odbitka rentnega davka.

Uradne ure so vsak delavnik od 9.—12. dopoldne.

Ivan Levičnik

urar in trgovec v Kranju

Velika zaloga
ur, zlatnine in srebrnine

Optični predmeti
se nahaja odslej

Na Glavnem trgu št. 186
v hiši g. dr. Štampilharja.
Cene brez konkurence
Postrežba
Solidna.

Zobozdravniški in zobotehnični atelje
dr. Edv. Globočnik
okrožni zdravnik in zobozdravnik in
Fr. Holzacker
konc. zobotehnik
v Kranju

v Hlebšovi hiši, nasproti rotovžu,
je slavnemu občinstvu vsak delavni
dan od 8. ure zjutraj do 5. ure po-
poldne in ob nedeljah od pol 8. ure
zjutraj do 11. ure dopoldne, izven ve-
likih praznikov na razpolago.

Velikonočne gnjati

16 52-12

priporoča trgovina delikates i. t. d.

Zdravko Krajnc :: Kranj

Cene po kvaliteti.

Naročila

blagovolijo naj se najkasneje do 30. t. m. doposlati.

Spomlad!

Najstarejša
trgovina

Ferd. Sajovic

v Kranju

(poprej J. C. Pleiweiss)

3 52-12

priporoča za

pomladansko sezijo

svojo bogato zalogo najnovejšega blaga za ženske in moške
obleke, kakor tudi vsega drugega manufakturnega blaga

Svilnati robci najnovejših vzorcev.

Najbolj varno naložen denar v vsem
političnem kranjskem okraju!

Mestna hranilnica v Kranju

obrestuje hranilne vloge po

**Splošni rezervni zaklad
(lastno premoženje) nad
325.000 kron.**

Hranilnica posoja na zemljišča po 5½% na leto
in na amortizacijo v 45 letih, tako da na primer
dolžnik v teku 45 let popolnoma poplača poso-
jilo 100 kron z obrestmi vred, ako plačuje vsa-
kega pol leta po 3 krone.

Koncem leta 1912 je bilo
stanje hranilnih vlog nad

5 milijonov 100 tisoč kron.

Posojil na zemljišča ter posojil občinam
: **nad 4 milijone kron** :

4 1/2 0/0

brez odbitka rentne-
ga davka, katerega
plačuje hranilnica iz
lastnega. Narasle in
nedvignjene vložne
obresti pripisuje h ka-
pitalu vsakega pol leta
— to je dne 30. junija
in dne 31. decembra
— ne da bi bilo treba
vlagateljem se zgla-
šati radi tega pri hra-
nilnici.

Za varnost hranilnih vlog jamči poleg
lastnega rezervnega zaklada mestna občina
Kranj z vsem svojim premoženjem in z vso
svojo davčno močjo. Da so hranilne vloge
res varne, priča zlasti to:

**da vlagajo v to hranilnico tudi so-
dišča denar mladoletnih otrok in
varovancev, ter župnišča cerkeni
denar.**

Ta najstarejši denarni
zavod v **Kranju**

uraduje na rotovžu

vsak delavnik od 8. do 12. ure dopoldne in od 2. do
4. ure popoldne.